

Temabeskrivelse: Kulturforståelse

Kurs ansvarlig: Førsteamanuensis Anne Cecilie Javo og universitetslektor

Utarbeidet av: Kari Milch Agledahl (leder), Cecilie Javo, Mette Bech Risør Jon Ragnvald Schackt, Frøydis Nilsen, Arnhild Somby, Ingrid Petrikke Olsen.

Kulturforståelse

Omfang: Langsgående undervisning gjennom 4 semester (to siste studieår). Undervisningen gjennomføres i løpet av 1-2 dager per semester under opphold i Karasjok og i Hammerfest, med et mindre feltarbeid på selvvalgt lokalisasjon.

Faglig innhold:

1) Samisk kultur (høst 5. år og høst 6.år) Det samiske vies spesiell plass i faget som et konkret og viktig eksempel på kulturens betydning generelt og i Finnmark spesielt. Den samiske kulturen presenteres med sine kjennetegn, gjennom klesdrakt, tegn, språk, familiestruktur mm. Samtidig gis forståelsen av en kultur i bevegelse hvor kjennetegnene ikke er statiske men formes via manges praksis, meninger og konstruksjoner. Studentene skal lære hvordan dette konkret kan påvirke kliniske situasjoner, både innen psykiatri og somatikk. Studentene får også kunnskap om helbredelsesformer innen samisk kultur.

2) Basal forståelse av kultur og samfunn (vår 5.år og høst 6.år)

Introduksjon til faget mer generelt. Studentene skal få økt forståelse for fenomenet kultur; hvordan de selv også formes av egen kultur og hvordan begrepet kultur rommer både tanke-, kommunikasjons- og atferdsmønstre som gjør seg gjeldende i samhandling mellom mennesker. Forståelsen av kultur utvides til ikke bare å være en måte å klassifisere andre på, men som en dynamisk praksis vi alle deltar i. Introduksjon av begrepet «cultural competence» som en åpen innstilling til de bakgrunner og erfaringer alle pasienter har med seg. Studentene gjøres oppmerksom på betydningen av kultur i f.eks. kommunikasjon og sykdomsforståelser.

3) Klinisk nytte av kulturforståelse (vår 6.år)

Betydning av kulturforståelse i medisinen vektlegges; for informasjon, forståelse og behandling. Gjennom konkrete eksempler lærer studentene hvordan man kan få innsikt i pasientens kulturelle ståsted i anamnese. Andre kulturer i tillegg til den samiske trekkes inn med fokus på f.eks. flyktningetjenesten og russisk innvandring, samtidig som det vektlegges at kultur ikke kommer i avgrensede «pakker», som «samisk kultur» og «russisk kultur». Studentene skal opparbeide varsomhet med å tolke enkeltindividers meninger og sykdomsforståelse ut fra slike «kulturpakker», og forstå individene som bærere av kulturelementer på mange nivåer, som familie, slekt, klasse, religion, profesjon, osv. Samtidig gis konkrete eksempler på hvordan man i klinisk arbeid kan tilrettelegge for pasienter fra andre kulturer og hvordan kulturell forståelse kan gi bedre oppfølging for pasientene. Studentene skal få opplæring i muligheter og utfordringer ved bruk av tolk.

Læringsutbytte:

Kunnskap om	Ferdighet	Kompetanse
-------------	-----------	------------

<p>Forhold mellom helse og identitetsproblematikk blant minoriteter, her spesielt knyttet til det å være same i dagens samfunn.</p> <p>Samisk kultur og tradisjoner, inkludert sosialiserverdier og normer.</p> <p>Samisk forståelse og praksis som gjelder helse, behandling og mestring av sykdom.</p> <p>Særlige utfordringer knyttet til psykisk helsehjelp og avhengighetstilstander for den samiske befolkningen</p> <p>Ha kunnskap om kompleksiteten i bruk av tolk</p>	<p>Gi kliniske eksempler på hvordan man kan dra nytte av samisk kulturforståelse i møte med samiske pasienter.</p> <p>Bruk av samisk tolk i pasientkonsultasjon.</p> <p>Møte samiske pasienter med respekt for deres kulturelle verdier og bakgrunn.</p> <p>Kunne gi relevant medisinsk informasjon og oppfølging ut fra kjennskap til samisk kultur.</p>	<p>Grunnleggende kompetanse på samisk kultur, særlig relatert til praksiser rundt helse og sykdom.</p>
<p>Kultur som et dynamisk fenomen som skapes og brukes i forskjellige kontekster med forskjellige intensjoner.</p> <p>Hvordan kultur kan forstås fra ulike posisjoner.</p> <p>Hvordan vi alle innehar ulike kulturelle identiteter.</p> <p>Begrepene etnisitet og etnisk identitet. Begrepet "cultural competence".</p> <p>Kulturformuleringsintervjuet (KFI).</p>	<p>Møte andre med respekt for deres kulturelle verdier og bakgrunn.</p> <p>Planlegge og gjennomføre et lite "feltarbeid" med kultur som fokus.</p> <p>Bruke observasjoner til å analysere kulturelle praksiser og handlingsmønstre.</p> <p>Enkel bruk av Kulturformuleringsintervjuet (KFI)</p>	<p>Forståelse av kultur som fenomen og hvordan kulturen omfatter meningsdannelse, livsverden og helse.</p>
<p>Minoritets- / majoritetsproblematikk i møte med pasienter.</p> <p>Kompleksiteten og gevinsten ved bruk av tolk i pasientkonsultasjoner.</p> <p>Hvordan sosiale og kulturelle kontekster påvirker hvilken helsehjelp den enkelte mottar.</p>	<p>Bruke tolk i klinisk konsultasjon med pasient.</p> <p>Møte pasientene med respekt for deres kulturelle verdier og bakgrunn</p> <p>Kunne gi medisinsk informasjon og oppfølging ut fra basal kulturell kompetanse.</p> <p>Legge til rette for at kulturforskjeller mellom leger og pasienter ikke</p>	<p>Praktisk kunnskap om hvordan kultur påvirker kliniske møter og hvordan man kan bruke dette til å skape gode medisinske forløp.</p>

	forringer kvaliteten på helsehjelpen	
--	--------------------------------------	--

Undervisning og arbeidsform:

Kombinasjon av teoretisk undervisning, praksis og mindre «feltarbeid» med skriftlig innlevering.

- Høst 5. året: To dager seminar i Karasjok med alle studentene med presentasjon av hovedtrekk i samisk kultur og betydning for klinisk kommunikasjon.
- Vår 5. året: En dag fellesseminar i Hammerfest med innføring til temaet kultur og samfunn. Introduksjon til et mindre «feltarbeid» på egen kultur, dvs. egen avdeling, egen profesjon, egen aldersgruppe e.l. Arbeidet skal gjennomføres i løpet av en arbeidsdag på en av lokalisasjonene studenten befinner seg.
- Høst 6. året:(uke 33 i Hammerfest) En dag oppfølgende teoretisk undervisning i generell kulturforståelse med utgangspunkt i studentenes feltarbeid fra 5.studieår i grupper på 4 studenter. Karasjok: En dag med teoretisk og praktisk tilnærming til kultursensitiv behandling ved SANKS.
- Vår 6. året: En fellesdag med undervisning om klinisk nytte av kulturforståelse ved bruk av medisinske eksempler og case. Gjennomføre konsultasjon med tolk under supervisjon.

Arbeidskrav: 5. året: Innlevering av et mindre feltarbeid innen 1. august.

6. året: Godkjent konsultasjon med tolk.

Vurdering: Evaluering av feltarbeid i fellesseminar.

Praksis:

Studentene skal i løpet av oppholdene i Karasjok få innblikk i kultursensitiv behandling og diagnostikk ved SANKS og oppleve kulturmøter mellom lege og pasient i førstelinjetjenesten i Karasjok. Deltagelse på behandlings turer ut i naturen («Meahcceterapiija») med SANKS-Familieavdelingen og SANKS -UPA. Eventuelt praksis ved flyktningetjenesten og helsestasjon. Somatiske konsultasjoner i spesialisthelsetjenesten og kommunehelsetjenesten er også egnet.

Anbefalte læringsressurser

Et kompendium på 74 sider sammensatt av:

Basal forståelse av kultur og etnisitet

- Etnisitet og kultur
Utdrag fra boka «Kulturens betydning for oppdragelse og atferdsproblemer. Transkulturell forståelse, veiledning og behandling», Javo, C., Universitetsforlaget, 2010. Kap. 1, rev. Side 8-21 og side 33-35 (15 sider)

Kultursensitivt arbeid i helsesammenhenger

- Holdninger og kommunikasjon
Utdrag fra boka «Kulturens betydning for oppdragelse og atferdsproblemer. Transkulturell forståelse, veiledning og behandling». Javo, C., Universitetsforlaget, 2010. Kap.5, rev. (14 sider)
- Andrew Russel (2009): *Beliefs about health, ill health and the body*. Chapter 2 in Andrew Russell: *The Social Basis of Medicine*, Wiley-Blackwell. (12 sider)

- Andrew Russell (2009): *Health and health care in the popular sector*. Chapter 3 in Andrew Russell: *The Social Basis of Medicine*, Wiley-Blackwell. (12 sider)
- Arthur Kleinman & Peter Benson (2006): *Anthropology in the Clinic: The Problem of Cultural Competency and How to Fix It*. PLoS Medicine, vol 3, issue 10. (4 sider)

Møtet med den samiske pasienten

- Sami speakers are less satisfied with general practitioners' services. Artikkel i *International Journal of Circumpolar Health*. 2008. Nystad, T., Melhus, M., & Lund, E. (8 sider)
- What we can talk about, in which language, in what ways and with whom? Sami patients' experiences of language choice and culture norms in mental health treatment. Artikkel i *International Journal of Circumpolar Health*. Vol (74) 2015. Dagsvold, I., Møllersen, S., & Stordahl, V. (9 sider)

Vedlegg:

Undervisningsplan i kulturforståelse på 5. og 6. studieår i Finnmark.

5.året – 4 dager

Høsten: SANKS/ Karasjok: (2 dager)

Seminar med alle studentene med presentasjon av hovedtrekk i samisk kultur og betydning for klinisk kommunikasjon v/ Arnhild Somby og Georges Nasr ?

Vår 5.året: 1 dag fellesseminar i Hammerfest med teoretisk introduksjon til temaet kultur og samfunn.

KI 09.00-11.00: Introduksjon til faget kulturforståelse. Kultur som begrep og fenomen. Etnisitet. v/ ? Lunsj

KI 12 –13.45: Forståelse for egen kultur og hvordan den kommer til uttrykk gjennom kommunikasjon og praksis.v/ ?

KI 14 – 15.45: Introduksjon til et mindre «feltarbeid» på egen kultur. Formulering av problemstillinger. v/ ?????

Selvstendig «feltarbeid» (1 dag) ved selvvalgt lokalisasjon. Arbeidet består i å formulere en kulturelt relevant problemstilling, foreta observasjoner i en kultur studenten selv tilhører, analysere observasjonene i relasjon til seminarer/pensum og skrive en reflekterende tekst som svar på problemstillingen.

6. året - 4 dager

Høsten: Torsdag i uke 33 i Hammerfest (1 dag)

Oppfølgende undervisning i kulturforståelse med gjennomgang og tilbakemelding på studentenes feltarbeid (grupper på 4 studenter):

KI 09.00-09.45: student 1

KI 09.45-10.30: student 2

10.45 - 11.30: student 3

11.30 – 12.15: student 4

Lunsj

13.00 - 15.00: Teoretisk videreføring av studentenes erfaringer. Kulturformuleringsintervjuet. Begrepet "cultural competence".

Samtidig med annen undervisning i Karasjok: Betydningen av samisk kulturkompetanse i møte med samiske pasienter. (1 dag) v/..... ?

Heldagsseminar: Kultursensitiv behandling og diagnostikk. Teoretisk grunnlag og praktisk gjennomføring (må utdypes av forelesere fra SANKS).

Vår (kalenderuke) 1 dag felles undervisning om klinisk nytte av kulturforståelse.

KI 09-09.45: Bruk av tolk i konsultasjoner v/..... ?

KI 10-10.45: Praktiske øvelser knyttet til bruk av tolk.v/ ???

KI 11 - 11.45: Majoritets- minoritetsproblematikk

Lunsj

12.30 -13.45: Gruppearbeid med kliniske case, ulike utfordringer knyttet til kulturell bakgrunn v/
???

14.00 -15.00: Gjennomgang av case i plenum.v/???

- Utføre minst en konsultasjon med tolk under supervisjon av underviser i en av de kliniske delemnene vårsemesteret.

Vedlegg:

Utvidet liste med tekster til fordypning for de som har lyst å lese mer:

- **Kulturens betydning for oppdragelse og atferdsproblemer.** Cecilie Javo: Universitetsforlaget 2010.
- **Kulturteori: innføring i et flerfaglig felt.** Jon Schackt: Fagbokforlaget, 2009.
- **Kulturelle perspektiver på sykdom og helse.** Harald Grimen og Benedicte Ingstad (red.): Universitetsforlaget, 2006.
- **Culture, Health and Illness.** Cecil G. Helman: Butterworth-Heinemann, 2000.
- **The Social Basis of Medicine.** Andrew Russell: Wiley-Blackwell, 2009.
- **Etnisitet.** Kapittel 16 i Hylland Eriksen, Thomas: Små steder, store spørsmål. Universitetsforlaget, Oslo, 2010 **(16 sider)**
- **Treatment satisfaction and recovery in Sami and Norwegian patients following psychiatric hospital treatment: a comparative study.** Transcultural Psychiatry 42, 2005. Sørli, T., & Nergård, J.I. **(21 sider)**
- **“...det er ingen rede at faa paa ham”: Samiske pasienters psykiatrijournaler fra 1902 – 1940**
Artikkel i Tidsskrift for Norsk Psykologforening, Vol. 47, 2010 Elgarøy, S. & Aaslestad, P. **(6 sider)**
- **Samer snakker ikke om helse og sykdom.** Artikkel i Sykepleieren, 2012, Bongo, B. **(7 sider)**
- **Effects of client and therapist ethnicity and ethnic matching: A prospective naturalistic study of outpatient mental health treatment in Northern Norway.** Nordic Journal of Psychiatry, 63:3, 246-255, 2009. Snefrid Møllersen, Harold C. Sexton & Arne Holte **(9 sider)**
- **Cultural competence among physicians treating Mexican Americans who have diabetes: a structural model.** Social Science & Medicine 59, 2004. Joachim O.F. Reimanna, Gregory A. Talaveraa, Michelle Salmon , Joseph A. Nunez , Roberto J. Velasquez **(10 sider)**.
- **Can Cultural Competency Reduce Racial And Ethnic Health Disparities? A Review And Conceptual Model.** Medical Care Research and Review, Vol. 57 Supplement 1, (November 2000) 181-217. Cindy Brach & Irene Fraserirector **(36 sider)**
- **Do professional interpreters improve clinical care for patients with limited English proficiency? A systematic review of the literature.** Health Services Research, 42, 727-754, 2007. Karliner, L. S., Jacobs, E. A., Chen, A. H., & Mutha, S. **(27 sider)**
- **«Når trenger jeg å tilkalle tolk?» Forskning om tolking i helsetjenesten.** FLEKS, vol 2, no 1, 2015. Gry Sagli **(20 sider)**
- **Hvordan håndterer helsepersonell språklige barrierer?: En undersøkelse av tolkebruk i helsevesenet.** Tidsskrift for Norsk Psykologforening, 47, 818-823, 2010. Kale, E., Ahlberg, N., & Duckert, H. **(5 sider)**